

GEROSIOS TVARKYBOS DARBŲ PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI

Aušrininko, spaustuvininko Martyno Jankaus sodybos daržinė (u. k. KVR 39081)

M. Jankaus g. 3, Bitėnų k., Lumpėnų sen., Pagėgių sav.,
į kompleksą įeinantis kultūros paveldo objektas, saugomas valstybės.

Savo istorija garsus Bitėnų kaimas Pagėgių savivaldybėje, spaudos draudimo metais buvo pagrindinis knygnešių susibūrimo centras. Tuomet Mažosios Lietuvos tautinio sąjūdžio veikėjas ir Tilžės akto signataras Martynas Jankus (1958–1946) savo sodyboje buvo įrėngęs spaustuve, kuri veikė 1892–1909 m. Pas M. Jankų kurį laiką gyveno nuo valdžios besislapstantys knygnešiai, visuomenės veikėjai. 1918 m. M. Jankus spaustuve pertvarkė į gyvenamąjį namą. Šis Mažosios Lietuvos visuomenės veikėjas taip pat turėjo spaustuves Ragainėje, Tilžėje, Klaipėdoje, Šilutėje, kuriose iš viso išleista apie 400 knygų ir 27 periodiniai leidiniai lietuvių bei vokiečių kalbomis. Spaustuvės pastatas, sunaikintas po Antrojo pasaulinio karo, 1998 m. atstatytas buvusioje vietoje. 2021 m. spalio mėnesį paskelbus valstybės saugomu kultūros paveldo objektu, atsivėrė daugiau galimybių tvarkybai.

M. Jankaus sodybą Bitėnuose sudaro sodybos rūšys, sodybos namas ir sodybos daržinė. Dabar atstatytoje spaustuvėje veikia Pagėgių savivaldybės Martyno Jankaus muziejus. Jame eksponuojamos minėtoje spaustuvėje išleistos knygos, laikraščiai ir kitas XIX–XX a. kultūros paveldas.

Nuo 2022 m. Nekilnojamųjų kultūros vertybių tvarkybos darbų (paveldotvarkos) programos ir Pagėgių savivaldybės lėšomis finansuoti Aušrininko, spaustuvininko Martyno Jankaus sodybos daržinės pastato tvarkybos darbai baigti 2024 m. spalio mėnesį.

Pagal tvarkybos darbų projektą, parengtą vadovaujantis tyrimų duomenimis, sutvarkyta daržinės stogo medinių gegnių konstrukcijos ir elementai, stogo danga, sienų medinė karkasinė konstrukcija ir vertikalus apkalimas, plūkto molio (aslos) danga. Įrengta gaisro aptikimo, signalizacijos ir žaibosaugos sistema.

Atgaivintas pastatas darniai papildo istorinį sodybos ansamblį ir nuo šiol taps nauju kultūros židiniu. Čia planuojami įvairūs renginiai: koncertai, spektakliai, parodos, bendruomenės susibūrimai, dailininkų plenerai. Martyno Jankaus muziejus išlieka gyvu kultūros centru, gebančiu sujungti praeitį ir dabartį, istorinę atmintį ir šiuolaikinį meną. Atkurta daržinė ne tik papildo muziejaus erdves, bet ir tampa nauja vieta kultūriniais renginiams bei bendruomenės susitikimams. Tai svarbus kultūrinis ir architektūrinis įvykis, žymintis istorinės atminties puoselėjimą Mažojoje Lietuvoje.

Tvarkybos darbų (avarijos grėsmės pašalinimo, restauravimo, remonto) projektą rengė: projekto vadovas, architektas, NKPA specialistas Ramūnas Buitkus, architektas Aurimas Šivys, konstrukcijų būklės įvertinimą atliko inžinieriai - konstruktoriai NKPA specialistai Jakovas Mendelevičius ir Sigita Černiavskė, UAB „Senamiesčio projektai“.

Tvarkybos darbus atliko UAB „Virbarta“;

Tvarkybos darbų užsakovas – Kultūros infrastruktūros centras.